

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

મેસર્સ હિમાચલ ટેકનો એન્જિનિયર્સ અને અન્ય

(દીવાની અપીલ નં.૫૯૯૮/૨૦૧૦)

જુલાઈ ૨૬, ૨૦૧૦

[આર.વી. રવીન્દ્રન અને જ્ઞાન સુધા મિશ્રા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

આબિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ આબિટ્રેશન એવોર્ડ – ને પડકાર – કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાથે અરજી દાખલ કરવામાં થયેલ ૨૮ દિવસના વિલંબને માફ કરવાની અરજી – તેને ફગાવી દેવી, કારણ કે તે ૧૧.૩.૦૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસના સમયગાળા પછીની હતી – અપીલ પર ઠરાવવામાં

આવ્યું: ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરાયેલી અરજી સમયમર્યાદાથી બાધિત નહોતી - બિન-કામકાજના દિવસોમાં એવોર્ડની ડિલિવરીની તારીખને અપીલકર્તા દ્વારા એવોર્ડની 'પ્રાપ્તિ' તરીકે અર્થઘટન કરી શકાય નહીં - પ્રાપ્તિની તારીખ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ગણવી જોઈએ - ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની ગણતરી માટે, જે તારીખે કાર્યપાલક ઈજનેરને એવોર્ડ મળ્યો તે તારીખને બાકાત રાખવાની રહેશે - ત્રણ મહિનાની ગણતરી ૧૩.૧૧.૨૦૦૭ થી કરવામાં આવશે અને તે ૧૨.૨.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે - પરંતુક (જોગવાઈ) હેઠળ ૧૨.૨.૨૦૦૮ થી ત્રીસ દિવસની ગણતરી ૧૩.૨.૨૦૦૮ થી થવી જોઈએ અને, ફેબ્રુઆરીમાં દિવસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લેતા, તે ૧૩.૩.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે - કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં થયેલ અઠ્ઠાવીસ દિવસનો વિલંબ માફીપાત્ર વિલંબની મર્યાદામાં હોવાથી, તે માફ કરવામાં આવે છે - નવેસરથી વિચારણા માટે મામલો હાઈકોર્ટમાં પરત મોકલવામાં આવે છે - લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩-કલમ ૧૨ - જનરલ ક્લોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ કલમ ૯.

અપીલકર્તા-રાજ્યનું પ્રતિનિધિત્વ કાર્યપાલક ઈજનેર (એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર) દ્વારા કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તાએ સામાવાળા સાથે કામના કરાર (વર્ક્સ કોન્ટ્રેક્ટ) કર્યા હતા. વધારાના કામ માટેની ચુકવણી અંગે વિવાદ ઊભો થયો હતો. સામાવાળાએ વિવાદ આર્બિટ્રેટર (મધ્યસ્થ) સમક્ષ મોકલ્યો. આર્બિટ્રેટરે સામાવાળાની તરફેણમાં ચુકાદો (એવોર્ડ) આપ્યો. કાર્યપાલક ઈજનેરની કચેરીના પટાવાળાએ ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ ટપાલ કવર હેઠળ

એવોર્ડ મેળવ્યો હતો- જે સરકારી રજાનો દિવસ હતો. પછીનો દિવસ રવિવાર હતો. કાર્યપાલક ઈજનેરને આ એવોર્ડ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ મળ્યો હતો. અપીલકર્તાએ આર્બિટ્રેશન એવોર્ડને પડકારતી આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરી હતી, જેમાં અરજી દાખલ કરવામાં થયેલ ૨૮ દિવસના વિલંબને માફ કરવાની અરજી પણ સામેલ હતી. હાઈકોર્ટે વિલંબ માફીની અરજી તેમજ મુખ્ય અરજીને ફગાવી દીધી હતી કારણ કે તે સમયમર્યાદાથી બાધિત (બાર) હતી. તેથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલ મંજૂર રાખતાં, અદાલતે ઠરાવ્યું:

૧.૧ જ્યારે એવોર્ડ બિન-કામકાજના દિવસે પક્ષકારની કચેરીમાં પહોંચાડવામાં આવે અથવા જમા કરવામાં આવે અથવા છોડી દેવામાં આવે, ત્યારે આવી ભૌતિક ડિલિવરીની તારીખ એ તે પક્ષકાર દ્વારા એવોર્ડની 'પ્રાપ્તિ' ની તારીખ નથી. રજાના દિવસે અથવા બિન-કામકાજના દિવસે બેલદાર અથવા ચોકીદાર હાજર હતો અને તેણે એવોર્ડની નકલ સ્વીકારી હતી, તે હકીકતને આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૧(૫) ના હેતુઓ માટે સંબંધિત પક્ષકાર દ્વારા 'એવોર્ડની પ્રાપ્તિ' તરીકે ગણી શકાય નહીં. પ્રાપ્તિની તારીખ આગામી કામકાજનો દિવસ જ ગણવી પડશે. જો કે એવોર્ડ ધરાવતું કવર ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ કાર્યપાલક ઈજનેરની કચેરીમાં બેલદારને પહોંચાડવામાં આવ્યું હતું જે રજાનો દિવસ

હતો, કાર્યપાલક ઈજનેરને આ એવોર્ડ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ (સોમવાર) ના રોજ મળ્યો હતો, જે આગામી કામકાજનો દિવસ હતો. તેથી, રજાના દિવસે (૧૦.૧૧.૨૦૦૭) એવોર્ડ પહોંચાડવાની તારીખને અપીલકર્તા દ્વારા એવોર્ડની 'પ્રાપ્તિ' તરીકે અર્થઘટન કરી શકાય નહીં. તેથી પ્રાપ્તિની તારીખ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ગણવી જોઈએ અને ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ નહીં.

[ફકરો ૭]

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ટેક્કો ત્રિચી એન્જિનિયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રેક્ટર્સ ૨૦૦૫ (૪) એસસીસી-૨૩૯ – સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

૧.૨ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨ કાનૂની કાર્યવાહીમાં સમયને બાકાત રાખવાની જોગવાઈ કરે છે. તેની પેટા-કલમ (૧) જોગવાઈ કરે છે કે કોઈ પણ અરજી માટે સમયમર્યાદાના સમયગાળાની ગણતરી કરતી વખતે, જે દિવસથી આવા સમયગાળાની ગણતરી કરવાની હોય, તે દિવસને બાકાત રાખવામાં આવશે. અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓ પર લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨ ની લાગુ પડવાની ક્ષમતા આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવી નથી. જનરલ કલોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ ની કલમ ૯ જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ કેન્દ્રીય અધિનિયમમાં, જ્યારે સમયની શરૂઆતનો સંદર્ભ આપવા માટે 'થી' (from) શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે ત્યારે

સમયગાળાના દિવસોમાં પ્રથમ દિવસને બાકાત રાખવામાં આવશે. તેથી "જે તારીખે અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ મળ્યો હતો તે તારીખથી ત્રણ મહિના" નો સમયગાળો ૧૩.૧૧.૨૦૦૭ થી ગણવામાં આવશે. [ફકરો ૮]

૨.૧ હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે કલમ ૩૪(૩) માં ઉલ્લેખિત 'ત્રણ મહિના' ૯૦ દિવસના સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે. આ ભૂલભરેલું છે. 'મહિનો' ત્રીસ દિવસના સમયગાળાનો સંદર્ભ આપતો નથી, પરંતુ કેલેન્ડર મહિનાના વાસ્તવિક સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે. [ફકરો ૯]

૨.૨ અધિનિયમની કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) અને તેનો પરંતુક નોંધપાત્ર રીતે, તેમાં ઉલ્લેખિત સમયના ગાળાને સમાન એકમોમાં વ્યક્ત કરતા નથી. પેટા-કલમ (૩) સમયમર્યાદાનો સમયગાળો સૂચવતી વખતે 'ત્રણ મહિના' શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે અને પરંતુક માફીપાત્ર વિલંબની બહારની મર્યાદાનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે 'ત્રીસ દિવસ' શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે. વિધાનમંડળ પાસે સમયના ગાળાને સમાન એકમોમાં વર્ણવવાનો વિકલ્પ હતો, એટલે કે ગાળાને અનુક્રમે 'ત્રણ મહિના' અને 'એક મહિના' તરીકે વર્ણવવાનો અથવા ગાળાને અનુક્રમે 'ત્રણ દિવસ' અને 'ત્રીસ દિવસ' તરીકે વર્ણવવાનો વિકલ્પ હતો. તેણે એવું કર્યું નથી. તેથી,

વિધાનમંડળનો એવો આશય નહોતો કે પેટા-કલમ (૩) માં વપરાયેલા ત્રણ મહિનાના સમયગાળાને ૯૦ દિવસની સમકક્ષ ગણવામાં આવે, કે એવો આશય પણ નહોતો કે ત્રીસ દિવસના સમયગાળાને એક મહિનો ગણવામાં આવે. [ફકરા ૧૦ અને ૧૧]

સલમા ખાતૂન વિ. બિહાર રાજ્ય (૨૦૦૧) ૭ એસસીસી-૧૯૭ – સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો. ડોક્સ વિ. વોકર (૧૯૮૧) ૨ અલાહાબાદ ઈઆર- ૬૦૯ – સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

૩. જે રીતે એવોર્ડ કાર્યપાલક ઈજનેરને ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ મળ્યો હતો, ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની ગણતરીના હેતુ માટે, લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨(૧) અને જનરલ ક્લોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ ની કલમ ૯ ને ધ્યાનમાં રાખીને ઉક્ત તારીખને બાકાત રાખવી પડશે. પરિણામે, ત્રણ મહિનાની ગણતરી ૧૩.૧૧.૨૦૦૭ થી થવી જોઈએ અને તે ૧૨.૨.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે. પરંતુક હેઠળ ૧૨.૨.૨૦૦૮ થી ત્રીસ દિવસની ગણતરી ૧૩.૨.૨૦૦૮ થી થવી જોઈએ અને, ફેબ્રુઆરીમાં દિવસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લેતા, તે ૧૩.૩.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે. તેથી ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી યોગ્ય સમયે હતી અને તે સમયમર્યાદાથી બાધિત નહોતી. [ફકરો ૧૨]

૪. હાઈકોર્ટનો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે. અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં અપીલકર્તાના ભાગે થયેલ અક્ટાવીસ દિવસનો વિલંબ માફીપાત્ર વિલંબની મર્યાદામાં હોવાથી, પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું હોવાથી, તે માફ કરવામાં આવે છે. કાયદા અનુસાર, ગુણદોષના આધારે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પર વિચારણા કરવા માટે આ મામલો હાઈકોર્ટમાં પરત મોકલવામાં આવે છે. [ફકરો ૧૩]

કેસ લો સંદર્ભ:

૨૦૦૫ (૪) એસસીસી-૨૩૯ - સંદર્ભ અપાયો. - ફકરો ૭

(૧૯૮૧) ૨ અલાહાબાદ-ઈઆર-૬૦૯ - સંદર્ભ અપાયો - ફકરો ૧૧

(૨૦૦૧) ૭ એસસીસી-૧૯૭ - સંદર્ભ અપાયો. - ફકરો ૧૧

દીવાની એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન:

દીવાની અપીલ નં. ૫૯૯૮/૨૦૧૦

શિમલા ખાતેની હિમાચલ પ્રદેશ હાઈકોર્ટના આર્બિટ્રેશન કેસ નં. ૨૦૦૮ ના ૭ માં તારીખ ૦૬.૦૩.૨૦૦૯ ના ચુકાદા અને આદેશ પરથી. અપીલકર્તા વતી નરેશ કે. શર્મા. સામાવાળાઓ વતી એસ.આર. શર્મા, દિનેશ કુમાર ગર્ગ, પ્રિયા કશ્યપ.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.વી. રવીન્દ્રન દ્વારા આપવામાં

આવ્યો હતો.

૧. પરવાનગી મંજૂર કરવામાં આવી. સાંભળવામાં આવ્યા.
૨. અપીલકર્તા (હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, જેનું પ્રતિનિધિત્વ કાર્યપાલક ઈજનેર, આઈ અને પીએચ ડિવિઝન, હમીરપુર દ્વારા થાય છે) એ ૧૫.૭.૨૦૦૨ ના રોજ સામાવાળા સાથે પાણી શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટના નિર્માણ માટે કરાર કર્યો હતો. સામાવાળાએ વધારાના કામ માટેની ચુકવણી અંગે વિવાદ ઊભો કર્યો હતો, જે આર્બિટ્રેશન (મધ્યસ્થતા) માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. આર્બિટ્રેટરે સામાવાળાની તરફેણમાં તારીખ ૫.૧૧.૨૦૦૭ નો એવોર્ડ આપ્યો અને તેને પક્ષકારોને સ્પીડ પોસ્ટ દ્વારા મોકલ્યો. એવોર્ડ ધરાવતું ટપાલ કવર ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ (એક શનિવાર) ના રોજ કાર્યપાલક ઈજનેરની કચેરીમાં એક પટાવાળા/બેલદાર દ્વારા મેળવવામાં આવ્યું હતું જે સરકારી રજાનો દિવસ હતો. ૧૧મી નવેમ્બર, ૨૦૦૭ રવિવાર હોવાથી તે પણ રજાનો દિવસ હતો. તે કાર્યપાલક ઈજનેરને ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ મળ્યો હતો.
૩. આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકારતી આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ટૂંકમાં 'એક્ટ') ની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી અપીલકર્તા દ્વારા ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અરજી દાખલ કરવામાં થયેલા ૨૮ દિવસના વિલંબને માફ કરવા માટે અધિનિયમની

કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળની અરજી આ મુખ્ય અરજી સાથે સામેલ હતી. સામાવાળાએ આ અરજીનો વિરોધ કરતા દલીલ કરી હતી કે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ૩ મહિના વત્તા ૩૦ દિવસના સમયગાળા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેથી તે ફગાવી દેવાને પાત્ર હતી. હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે વિલંબ માફીની અરજી ફગાવી દીધી અને પરિણામે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પણ ફગાવી દીધી. તેમણે ઠરાવ્યું કે જે રીતે એવોર્ડ ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ કચેરીમાં પ્રાપ્ત થયો હતો, તેથી ત્રણ મહિનાનો સમયગાળો, એટલે કે "૯૦ દિવસ" ની ગણતરી પ્રાપ્તિની તારીખને બાકાત રાખીને ૧૧.૧૧.૨૦૦૭ થી કરવાની રહેશે; કે ઉક્ત ત્રણ મહિનાનો સમયગાળો ૯.૨.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થયો હતો; કે જો ત્યાર પછી ૩૦ દિવસનો મહત્તમ વધારાનો સમયગાળો ગણવામાં આવે તો પણ (૧૦.૨.૨૦૦૮ થી ગણતરી કરીને), અરજી દાખલ કરવા માટેની સમયમર્યાદાની છેલ્લી તારીખ ૧૦.૩.૨૦૦૮ હોત અને તેથી ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરાયેલી અરજી સમયમર્યાદાથી બાધિત હતી. તેમણે ઠરાવ્યું કે અદાલત પાસે માત્ર નેવુ દિવસ વત્તા ત્રીસ દિવસના મહત્તમ સમયગાળા સુધીનો વિલંબ માફ કરવાની સત્તા છે અને તેથી, ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ અરજી દાખલ કરવામાં થયેલ વિલંબ માફ કરી શકાય નહીં. નારાજ થઈને અપીલકર્તાએ ખાસ પરવાનગી (સ્પેશિયલ લીવ) દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરી છે.

૪. અધિનિયમની કલમ ૩૪ આર્બિટ્રલ એવોર્ડને રદ કરવા માટેની અરજીઓ સંબંધિત છે. કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) આવી અરજીઓ માટે સમયમર્યાદાનો ગાળો નક્કી કરે છે. તે આ મુજબ વંચાય છે:

"(૩) રદ કરવા માટેની અરજી, જે તારીખે તે અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ મળ્યો હોય તે તારીખથી ત્રણ મહિના વીતી ગયા પછી કરી શકાશે નહીં અથવા, જો કલમ ૩૩ હેઠળ વિનંતી કરવામાં આવી હોય, તો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તે વિનંતીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હોય તે તારીખથી કરી શકાશે નહીં:

પરંતુ જો અદાલતને ખાતરી થાય કે અરજદાર ઉક્ત ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર અરજી કરતા પૂરતા કારણોસર રોકાયેલ હતો, તો તે વધુ ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર અરજી સ્વીકારી શકશે, પરંતુ ત્યાર પછી નહીં."

અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) ના પરંતુકને ધ્યાનમાં લેતા, લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૫ ની જોગવાઈઓ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓના સંદર્ભમાં લાગુ થશે નહીં. જ્યારે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૫ વિલંબના સમયગાળાના સંદર્ભમાં કોઈ બહારની મર્યાદા નક્કી કરતી નથી જેને માફ કરી શકાય, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ

(૩) નો પરંતુક "વધુ ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર અરજી સ્વીકારી શકશે પરંતુ ત્યાર પછી નહીં" શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને માફીપાત્ર વિલંબના સમયગાળા પર મર્યાદા મૂકે છે. તેથી, જો નિર્ધારિત ત્રણ મહિનાના સમયગાળા પછી અરજી દાખલ કરવામાં આવે છે, તો અદાલત પાસે પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવે તો માત્ર ત્રીસ દિવસની મર્યાદા સુધી જ વિલંબ માફ કરવાની વિવેકબુદ્ધિ છે. જ્યાં અરજી ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસ પછી દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યાં પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું હોય તો પણ વિલંબ માફ કરી શકાતો નથી.

પ. આ આપણને એ પ્રશ્ન તરફ દોરી જાય છે કે શું અરજી ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસ પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી. એમાં કોઈ વિવાદ નથી કે જો અરજી ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર દાખલ કરવામાં આવી હોત, તો વિલંબ માફ કરવો જ પડત કારણ કે અપીલકર્તા દ્વારા વિલંબ માફી માટે પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ હાઈકોર્ટે સામાવાળાની એ દલીલ સ્વીકારી લીધી છે કે ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસનો સમયગાળો ૧૦.૩.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થઈ ગયો હતો અને તેથી ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરાયેલી અરજી બાધિત હતી. તેથી, અમારી વિચારણા માટે નીચેના પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે:

(૧) સમયમર્યાદા શરૂ થવાની તારીખ કઈ છે?

(૨) શું ત્રણ મહિનાના સમયગાળાને ૯૦ દિવસ તરીકે ગણી શકાય?

(૩) અપીલકર્તાની દલીલ મુજબ જ્યારે અરજી દાખલ કરવામાં આવી ત્યારે શું માત્ર ત્રણ મહિના વત્તા અઠ્ઠાવીસ દિવસ સમાપ્ત થયા હતા, અથવા સામાવાળાની દલીલ મુજબ અરજી ત્રણ મહિના વત્તા ત્રીસ દિવસ પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી?

પ્રશ્ન (૧) ના સંદર્ભમાં:

૬. અધિનિયમની કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) જોગવાઈ કરે છે કે એવોર્ડ રદ કરવા માટેની અરજી, જે તારીખે તે અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ મળ્યો હોય તે તારીખથી ત્રણ મહિના વીતી ગયા પછી કરી શકાશે નહીં. અધિનિયમની કલમ ૩૧ ની પેટા-કલમ (૫) જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ અપાયા પછી, તેની સહી કરેલી નકલ દરેક પક્ષકારને પહોંચાડવામાં આવશે. જો આર્બિટ્રેશનમાં પક્ષકારોમાંનો એક સરકાર અથવા વૈધાનિક સંસ્થા અથવા કોર્પોરેશન હોય, જેણે રજાઓ અથવા બિન-કામકાજના દિવસો જાહેર કર્યા હોય, અને જો એવોર્ડ તેને રજાના દિવસે પહોંચાડવામાં આવ્યો હોય, તો પ્રશ્ન એ છે કે શું કચેરીમાં ભૌતિક ડિલિવરીની તારીખને પક્ષકાર દ્વારા એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયાની તારીખ ગણવી જોઈએ, અથવા આગામી કામકાજના દિવસને પ્રાપ્ત થયાની તારીખ ગણવી જોઈએ.

૭. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ટેક્કો ત્રિચી એન્જિનિયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રેક્ટર્સ [૨૦૦૫ (૪) એસસીસી ૨૩૯] માં, આ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) માં 'પ્રાપ્ત' શબ્દના અર્થ પર વિચાર કર્યો અને ઠરાવ્યું:

"કલમ ૩૧ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ આર્બિટ્રલ એવોર્ડની ડિલિવરી એ માત્ર ઔપચારિકતાની બાબત નથી. તે સારતત્વની બાબત છે..... પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડની ડિલિવરી અસરકારક બનવા માટે, તે પક્ષકાર દ્વારા "પ્રાપ્ત" થવો જોઈએ. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આ ડિલિવરી અને પક્ષકાર દ્વારા એવોર્ડની પ્રાપ્તિ સમયમર્યાદાના કેટલાક સમયગાળાને ગતિશીલ બનાવે છે જેમ કે કલમ ૩૩(૧) હેઠળ ૩૦ દિવસની અંદર એવોર્ડના સુધારા અને અર્થઘટન માટેની અરજી, કલમ ૩૩(૪) હેઠળ વધારાનો એવોર્ડ આપવા માટેની અરજી અને કલમ ૩૪(૩) હેઠળ એવોર્ડ રદ કરવા માટેની અરજી વગેરે. જે રીતે એવોર્ડની નકલની આ ડિલિવરી પક્ષકારને અમુક અધિકારો પ્રદાન કરવાની અસર ધરાવે છે તેમજ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની સમાપ્તિ પર તે અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાના અધિકારનો અંત લાવે છે જેની ગણતરી તે તારીખથી કરવામાં આવશે, તેથી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવોર્ડની નકલની ડિલિવરી અને દરેક પક્ષકાર દ્વારા તેની પ્રાપ્તિ એ આર્બિટ્રલ

કાર્યવાહીમાં એક મહત્વપૂર્ણ તબક્કો બનાવે છે.

રેલ્વે જેવી વિશાળ સંસ્થાના સંદર્ભમાં, એવોર્ડની નકલ તે વ્યક્તિ દ્વારા પ્રાપ્ત થવી જોઈએ જે કાર્યવાહીનું જ્ઞાન ધરાવે છે અને જે આર્બિટ્રલ એવોર્ડને સમજવા અને મૂલ્યાંકન કરવા માટે અને કલમ ૩૩ ની પેટા-કલમ (૧) અથવા (૫) હેઠળ અથવા કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અરજી કરવાની બાબતમાં નિર્ણય લેવા માટે શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ હશે."

જ્યારે એવોર્ડ બિન-કામકાજના દિવસે પક્ષકારની કચેરીમાં પહોંચાડવામાં આવે અથવા જમા કરવામાં આવે અથવા છોડી દેવામાં આવે, ત્યારે આવી ભૌતિક ડિલિવરીની તારીખ એ તે પક્ષકાર દ્વારા એવોર્ડની 'પ્રાપ્તિ' ની તારીખ નથી. રજાના દિવસે અથવા બિન-કામકાજના દિવસે બેલદાર અથવા ચોકીદાર હાજર હતો અને તેણે એવોર્ડની નકલ સ્વીકારી હતી, તે હકીકતને અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ના હેતુઓ માટે સંબંધિત પક્ષકાર દ્વારા 'એવોર્ડની પ્રાપ્તિ' તરીકે ગણી શકાય નહીં. અનિવાર્યપણે પ્રાપ્તિની તારીખ આગામી કામકાજનો દિવસ જ ગણવી પડશે. આ કેસમાં, એ વિવાદિત નથી કે જો કે એવોર્ડ ધરાવતું કવર ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ કાર્યપાલક ઈજનેરની કચેરીમાં બેલદારને પહોંચાડવામાં આવ્યું હતું જે રજાનો દિવસ હતો, કાર્યપાલક ઈજનેરને આ એવોર્ડ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭

(સોમવાર) ના રોજ મળ્યો હતો, જે આગામી કામકાજનો દિવસ હતો. તેથી અમે ઠરાવીએ છીએ કે રજાના દિવસે (૧૦.૧૧.૨૦૦૭) એવોર્ડ પહોંચાડવાની તારીખને અપીલકર્તા દ્વારા એવોર્ડની 'પ્રાપ્તિ' તરીકે અર્થઘટન કરી શકાય નહીં. તેથી પ્રાપ્તિની તારીખ ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ગણવી જોઈએ અને ૧૦.૧૧.૨૦૦૭ નહીં.

૮. લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨ કાનૂની કાર્યવાહીમાં સમયને બાકાત રાખવાની જોગવાઈ કરે છે. તેની પેટા-કલમ (૧) જોગવાઈ કરે છે કે કોઈ પણ અરજી માટે સમયમર્યાદાના સમયગાળાની ગણતરી કરતી વખતે, જે દિવસથી આવા સમયગાળાની ગણતરી કરવાની હોય, તે દિવસને બાકાત રાખવામાં આવશે. અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓ પર લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨ ની લાગુ પડવાની ક્ષમતા આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવી નથી. જનરલ કલોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ ની કલમ ૯ જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ કેન્દ્રીય અધિનિયમમાં, જ્યારે સમયની શરૂઆતનો સંદર્ભ આપવા માટે 'થી' શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે ત્યારે સમયગાળાના દિવસોમાં પ્રથમ દિવસને બાકાત રાખવામાં આવશે. તેથી "જે તારીખે અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ મળ્યો હતો તે તારીખથી ત્રણ મહિના" નો સમયગાળો ૧૩.૧૧.૨૦૦૭ થી ગણવામાં આવશે.

પ્રશ્ન (૨) ના સંદર્ભમાં:

૯. હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) માં ઉલ્લેખિત 'ત્રણ મહિના' ૯૦ દિવસના સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે. આ ભૂલભરેલું છે. 'મહિનો' ત્રીસ દિવસના સમયગાળાનો સંદર્ભ આપતો નથી, પરંતુ કેલેન્ડર મહિનાના વાસ્તવિક સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે. જો મહિનો એપ્રિલ, જૂન, સપ્ટેમ્બર કે નવેમ્બર હોય, તો મહિનાનો સમયગાળો ત્રીસ દિવસનો રહેશે. જો મહિનો જાન્યુઆરી, માર્ચ, મે, જુલાઈ, ઓગસ્ટ, ઓક્ટોબર કે ડિસેમ્બર હોય, તો મહિનાનો સમયગાળો એકત્રીસ દિવસનો રહેશે. જો મહિનો ફેબ્રુઆરી હોય, તો તે લિપ યર છે કે નહીં તેના આધારે સમયગાળો ઓગણત્રીસ દિવસ કે અઠ્ઠાવીસ દિવસનો રહેશે.

૧૦. અધિનિયમની કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) અને તેનો પરંતુક નોંધપાત્ર રીતે, તેમાં ઉલ્લેખિત સમયના ગાળાને સમાન એકમોમાં વ્યક્ત કરતા નથી. પેટા-કલમ (૩) સમયમર્યાદાનો સમયગાળો સૂચવતી વખતે 'ત્રણ મહિના' શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે અને પરંતુક માફીપાત્ર વિલંબની બહારની મર્યાદાનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે 'ત્રીસ દિવસ' શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે. વિધાનમંડળ પાસે સમયના ગાળાને સમાન એકમોમાં વર્ણવવાનો વિકલ્પ હતો, એટલે કે ગાળાને અનુક્રમે 'ત્રણ મહિના' અને 'એક મહિના' તરીકે વર્ણવવાનો અથવા ગાળાને અનુક્રમે 'નેવું દિવસ' અને 'ત્રીસ

દિવસ' તરીકે વર્ણવવાનો વિકલ્પ હતો. તેણે એવું કયું નથી. તેથી, વિધાનમંડળનો એવો આશય નહોતો કે પેટા-કલમ (૩) માં વપરાયેલા ત્રણ મહિનાના સમયગાળાને ૯૦ દિવસની સમકક્ષ ગણવામાં આવે, કે એવો આશય પણ નહોતો કે ત્રીસ દિવસના સમયગાળાને એક મહિનો ગણવામાં આવે.

૧૧. જનરલ ક્લોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ ની કલમ ૩(૩૫) મહિનાની વ્યાખ્યા બ્રિટિશ કેલેન્ડર અનુસાર ગણવામાં આવતા મહિના તરીકે કરે છે. ડોફ્સ વિ. વોક્સ - (૧૯૮૧) ૨ અલાહાબાદ ઈઆર-૬૦૯ માં, હાઉસ ઓફ લોર્સે ઠરાવ્યું હતું કે કોઈ ચોક્કસ ઘટના બન્યા પછી, જેમ કે નોટિસ આપવી, વીતી ગયેલા મહિના અથવા મહિનાઓની ચોક્કસ સંખ્યાના સમયગાળાની ગણતરી કરતી વખતે, સામાન્ય નિયમ એ છે કે સમયગાળો યોગ્ય પછીના મહિનાની અનુરૂપ તારીખે સમાપ્ત થાય છે ભલે કેટલાક મહિના અન્ય મહિનાઓ કરતાં લાંબા હોય. આ જ અસર આ અદાલતના બીબી સલમા ખાતૂન વિ. બિહાર રાજ્ય - (૨૦૦૧) ૭ એસસીસી ૧૯૭ ના ચુકાદામાં પણ છે. તેથી જ્યારે નિર્ધારિત સમયગાળો કોઈ ચોક્કસ તારીખથી ત્રણ મહિના (૯૦ દિવસથી વિપરીત) હોય, ત્યારે ઉક્ત સમયગાળો ત્રીજા મહિનામાં તે તારીખે સમાપ્ત થશે જે તારીખે સમયગાળો શરૂ થાય છે તેને અનુરૂપ હોય. પરિણામે, મહિનાઓના

આધારે, તેનો અર્થ ૯૦ દિવસ અથવા ૯૧ દિવસ અથવા ૯૨ દિવસ અથવા ૮૯ દિવસ હોઈ શકે છે.

પ્રશ્ન (૩) ના સંદર્ભમાં:

૧૨. જે રીતે એવોર્ડ કાર્યપાલક ઈજનેરને ૧૨.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ મળ્યો હતો, ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની ગણતરીના હેતુ માટે, લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨(૧) અને જનરલ ક્લોઝીઝ એક્ટ, ૧૮૯૭ ની કલમ ૯ ને ધ્યાનમાં રાખીને ઉક્ત તારીખને બાકાત રાખવી પડશે. પરિણામે, ત્રણ મહિનાની ગણતરી ૧૩.૧૧.૨૦૦૭ થી થવી જોઈએ અને તે ૧૨.૨.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે. પરંતુક હેઠળ ૧૨.૨.૨૦૦૮ થી ત્રીસ દિવસની ગણતરી ૧૩.૨.૨૦૦૮ થી થવી જોઈએ અને, ફેબ્રુઆરીમાં દિવસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લેતા, તે ૧૩.૩.૨૦૦૮ ના રોજ સમાપ્ત થશે. તેથી ૧૧.૩.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી યોગ્ય સમયે હતી અને તે સમયમર્યાદાથી બાધિત નહોતી.

નિષ્કર્ષ

૧૩. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને હાઈકોર્ટનો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે. અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં અપીલકર્તાના ભાગે થયેલ અઠ્ઠાવીસ દિવસનો

વિલંબ માફીપાત્ર વિલંબની મર્યાદામાં હોવાથી, પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું હોવાથી, તે માફ કરવામાં આવે છે. કાયદા અનુસાર, ગુણદોષના આધારે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પર વિચારણા કરવા માટે આ મામલો હાઈકોર્ટમાં પરત મોકલવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.